

Tekst til en fodtur i Roskilde med H. C. Andersen.

Den 26.6.1847 blev Danmarks første jernbane København – Roskilde indviet. Første gang H. C. Andersen tog toget var torsdag den 11. 5. 1848, på sin rejse til Fyn. I dagbogen skrev han:

Klokken 10 om aftenen på jernbanen til Roskilde; fra banegården så jeg byen ligge i stille ro, som var det en søvn; dejligt vejr, stjerneklart; Roskildes tårne ragede op i luften, jeg tænkte på Christian den ottende der i sin ro, og krigen for os.

På jernbanestation var der på 1. sal en fortræffelig restaurant, med selskabslokaler, og værelser til overnatning. På balkonen var der servering. Første gang H. C. Andersen overnattede på jernbanestationen var den 10. 9. 1851.

klokken 2 om natten til Roskilde; sov på banegården til kl. 5. Kom til København.

I september 1866 blev det til mere end blot et par timers hvile på Banegården:

Løverdag 8. I morges klokken 8 af sted med toget til Hartmanns i Roskilde, som jeg første telegraferede til. Jeg fik et godt værelse på banegården. Middag hos Hartmann, kørte hjem til hotellet.

Søndag den 9. Oppe hen imod 8; smukt vejr, Hartmann kom på jernbanen; kom i første klasse til København.

Den sidste gang H. C. Andersen var på banegården i Roskilde var mandag den 2. 9. 1872. I dagbogen skrev han:

Ved Roskilde blev der ventet 10 minutter, jeg ville ind i første klasses ventesal, der er et selskab, sagde portøren, et brudeselskab her fra byen, og bød mig ind i anden, her var trængsel, jeg skulle præsenteres for en amerikaner, ked af alt gik jeg af en bagdør ind i første klasse, hvor bryllupsgæsterne syntes forundrede over en fremmed vovede sig derind, ikke en eneste ville kende mig.

Gå ned på Hestetorvet, til venstre ind på Gråbrødre Kirkegård og hen til komponisten C.E. F. Weyses grav.

”Et stykke perlesnor” blev skrevet i 1856 i anledning af jernbanens udbygning til Korsør. Her beskrev H. C. Andersen de byer, der, som en perlerække, lå langs den snor, som jernbanen trak gennem Sjælland.

”Kongegravenes by ved Hroars væld, det gamle Roskilde, ligger for os; Kirkens slanke tårns spir løfte sig over den lave by og spejle sig i Isefjorden; en grav kun ville vi her søge, betragte den i perlens glar; det er ikke den mægtige unionsdronning Margrethes – nej, inde på kirkegården, hvis hvide mur vi tæt ved flyve forbi, er graven en ringe sten er lagt hen over den. Orglets drot, den danske romances fornyer, hviler her; melodier i vor sjæl bleve de gamle sagn, vi fornam hvor: ”de klare bølger rulled”, ”der boer en konge i Lejre”. Roskilde, kongegravenes by, i din perle ville vi se på den ringe grav, hvor i stenen er hugget lyren og navnet: Weyse.

Gråbrødre Kirkegård har navn efter Gråbrødre Kloster 1237 – 1536. Området blev byens kirkegård i 1820erne. Komponisten C. E. F. Weyse blev efter eget ønske begravet her, under en stor bøg. I 1832 havde den unge digter og den 31 år ældre komponist arbejdet sammen på syngestykket ”Festen på Kenilworth” Grundlaget var den skotske digter Walter Scotts historiske roman fra Elisabeth d. 1.s tid. I 1830erne sværmede alle i Danmark for det historiske og skotske. Stykket blev ikke den store succes.

Gå rundt om kapellet og ud ad indgangen mod nord til Store Gråbrødre Stræde. Til venstre til Hersegade. I nr. 22 boede professor Jakob Kornerup

I 1860 havde maleren, professor Jacob Kornerup, som den første danske turist rejst rundt i Spanien i ½ år. Et af hans rejsebrevne genoplivede H. C. Andersens ønske om at rejse til landet. H. C. Andersen må have skrevet til Jacob Kornerup for i dagbogen d. 12. 1. 1862 står der:

Brev fra Kornerup.

Den 13.7. 1862 forlod H. C. Andersen Lerchenborg. Han var stærkt forkølet. Det var hans første ophold i domprovstegården i Roskilde. Allerede dagen efter mødte de to mænd hinanden. Der er ingen tvivl om, at H.C. Andersen har ladet et ord falde om, at han gerne ville møde manden, som havde været i Spanien.

Mandag 14. Til middag var her Kornerup arkitekten, præsten Hertz, Emil Hartmann og begge hans søstre; jeg var lidende, den voldsomste hovedpine og næsen aldeles forstoppet, dog læste jeg 2 eventyr, men var også ødelagt. Gik i seng før klokken 10.

Onsdag 16. Sov febril; fæle drømme, stærk hovedpine. Maleren Kornerup kom og hentede mig til domkirken. Gik derpå hjem med Kornerup og så en del billeder fra Spanien. Til middag var Hartmanns døtre og Emil. Jeg læste et par eventyr, da Kornerup kom, men var stadig forkølet og meget angrebet. I seng hen imod 11.

Jacob Kornerup fortalte beredvilligt og lånte H. C. Andersen manuskriptet til sin bog om rejsen i Spanien. I august 1863 var H. C. Andersen igen i Roskilde:

Søndag den 9. Besøgt Kornerups. Leverede hans bog om Spanien tilbage.

H. C. Andersen, rejst næsten i Jacob Kornerups fodspor og lånte endda et par af hans kufferter med på turen. I november 1863 udkom H. C. Andersens bog "I Spanien".

Gå til højre til Algade og frem til Roskilde Sleepy Hotel

H. C. Andersens første møde med Roskilde var den 6. 9. 1819. Han var 14 år og på vej til hovedstaden fra sin hjemby Odense. Opholdet i byen varede så længe, som det tog at skifte heste. Første gang han opholdt sig længere tid i Roskilde var i august 1842. Han kom fra Sorø sammen med familien Hauch.

Tirsdag 30. Meget slet logi i Prindsen, ingen rullegardiner, så genboerne måtte rulle deres gardiner ned, da jeg klædte mig om. Solen brændte gloende derinde.

Tjenestefolkene naturligvis fornemme i Prindsen. Hjemme klokken 8, første gang sover jeg i byen, hvor kongerne sove, jeg sover på Prindsen. Lige overfor mig syner en herre: Lille Viggo vil du ride ranke, mindst troer han, at digteren sidder lige over for.

H. C. Andersens børnesang: Lille Viggo vil du ride ranke? blev trykt først gang i 1832. Den gæstgivergård, som H. C. Andersen var så utilfreds med, var opført efter branden i Algade i 1731. Den blev revet ned i 1876 og det nuværende ejendom bygget. H. C. Andersen boede aldrig på Prindsen igen, men i august 1864, var han der alligevel. Han boede hos domprovst Ortved og i dagbogen mandag den 22. 8. 1864 står der:

Gik hen og fik billetter til aftenunderholdningen. De leveredes mig af jomfru Hansen, der var hos fru Bügel, hun var just ikke i den netteste rene morgendragt. Soldaterne eksercerede i slotsgården. Kørte med fru Ortved hen til aftenunderholdningen. Mantzius og Døcher gave i Prindsen. Det var ret underholdende, men et misgreb af Mantzius at fremsige Hostrups digt: "Fred og krig", der gjorde et pinende indtryk og optoges med stor stilhed. Han skulle sige mit eventyr: "Snemanden", men havde glemt bogen og sagde derfor "Grantræet" og dernæst: "kejserens nye klæder", der vakte skogrende latter. General Wilster sad hos mig, der vare mange bekendte ansigter.

Forsæt frem mod Stændertorvet 2

Det var en af byens 3 meget store købmandsgårde. Siden 1750 stamsæde for slægten Kornerup. Jacob Kornerup fortalte gerne om digterens besøg, her genfortalt af en god ven: "Når H.C. Andersen kom til Roskilde, undlod han ikke at aflægge Jacob Kornerup og hans moder et besøg i købmandsgården. Den gamle dame vidste da altid, at gøre stads af ham. Hun iførte sig sin sorte silkekjole og kom selv ind og bød han nejende bakken med vinen i de gamle grønne rømerglas. H. C. Andersen var da straks lutter smil og elskværdighed, han var jo såre taknemmelig for selv den mindste påskønnelse og æresbevisning. Når vinen var drukket, gik turen næsten altid ud i byen med Jacob Kornerup, som cicerone."

Forsæt ned ad Skomagergade til nr. 15.

Roskilde havde 2 privilegerede gæstgivergårde, hvor posten holdt ind. Den ene var Prindsen i Algade, den anden Postgården, Skomagergade 15. I dagbogen d. 29. 9. 1855 står:

Klokken 11½ nåede jeg til Roskilde, hvor jeg tog ind på gæstgivergården ved Posten Hos Pedersen, fik et godt natleje.

Den 14. 9. 1849 blev hans vaudevillespøg i én akt: "En nat i Roskilde" opført på Casino. H. C. Andersen havde bearbejdet en fransk vaudeville og flyttet handlingen. "Scenen er i Roskilde. Et værelse på Postgården". 2 herrer overnatter, inden de skal videre med toget. Den ene har arrangeret sin egen druknedød og den anden er blevet gift med hans enke. De omtaler hende begge, som værre end Sokrates kone

Xantippe, en rigtig havgasse. De ender med at spille kort om hende og skændes om, det er ham som vandt, som skal have hende eller den som tabte, der skal beholde hende. Så kommer et brev med meddelelsen om hendes død. Alle hendes midler efterlades til hendes lovformelige mand og så skændes de om, hvem af dem det er. Enden på det hele bliver, at de deler arven, for de er sikre på, at får de advokater med, så er det dem, som stryger gevinsten. Stykket slutter med: "Du, det var en nat i Roskilde."

Gå til domkirken.

Under sit første længere ophold i Roskilde i august 1842, spise H. C. Andersen frokost hos formanden for Stænderforsamlingerne for Øerne A. S. Ørsted på Palæet. Næste dag, d. 31. 8 står der i dagbogen:

drak kaffe hos Ørsteds, blev krøllet hos en barber. Med Maria og Sophie Ørsted i domkirken.

Næste gang, søndag den 30. 9. 1855 var digteren alene i domkirken. I dagbogen står. Tyndt liv. Gik i Roskilde domkirke, der inden i ikke betyder meget, uden på derimod smuk; der var konfirmation, mange små bønderpiger.

Der skulle en rundvisning i august 1861 til sammen med lokalhistorikeren Jacob Kornerup og domkirken værge Steen Friis, som stod for den gennemgribende restaurering af domkirken i disse år, før H. C. Andersen fik øjnene op for domkirkens mangfoldighed.

Onsdag 16. sov febril; fæle drømme, stærk hovedpine. Maleren Kornerup kom og hentede mig til domkirken, hvor kammerråd Friis førte mig om. De røde mursten komme nu frem i søjlerne fra det kalk overlag de fik ved reformationen. (Der kunne digtes fra den tid en scene hvor en fanatisk mand vred på den tids gejstlige. Kun huskende på deres svagheder, kalke over og sønderbryde, og en from natur, der ser de hellige ødelægges.)(Her er en gade Karen Olsdatter Stæde.) I Frederiks den andens kapel er blomster arabesker, hvor engelen og hvor narren kommer ud af blomsterbægeret. Skt. Christoph, Skt. Laurentius og ses malede. Nede i hovedgangen en madonna med barnet. Bisperne hang i koret, Balle så ud, som hovmoden selv. I kirken ryddedes op i Fredrik V. kapel, alle konger og dronninger

vare flyttede hen forud, Chr. D. 8. Frederik6. Organist Hansen spillede på orglet for mig "Dronning Dagmar".

I 1862 begyndte malerne Vilhelm Marstrand og Heinrich Hansen på dekorationen af Chr. d. 4.s kapel. Vilhelm Marstrand malede 2 malerier med Chr. 4. som hovedperson og Kristus figuren mellem vinduerne, mens Heinrich Hansen malede de arkitektoniske rammer omkring de store malerier. H. C. Andersen så indenfor i august 1863, da han nu alligevel var i Roskilde.

Torsdag 6. Var i kirken hos Henrich Hansen.

I 1864 var der efterhånden blevet samlet for mange kister i Chr. d. 4.s kapel. Derfor besluttede Chr. d. 8., at flytte 5 kister til Fr. 5. kapel, hvor de stod og fyldte hele gulvet op foran Fr. d. 5. sarkofag. Det er dette overfyldte kapel, som H. C. Andersen besøgte i 1864.

Lørdag 20. klokken halv et gik vi over i domkirken, med domprovsten, der viste os om, den blev halv tre før vi kom derfra. Organist Hansen spillede særdeles smukt på orgel. Vi så Marstrands billede af Christian den IV. Var ved Christian den IV kiste og hos Frederik. VI. Christian VII og Frederik den syvende, "stort selskab" lige fra Juliane Marie og arveprindsen til landgrevinden.

I 1866 var Vilhelm Marstrand og Heinrich Hansen færdige med udsmykningen. På gulvet stod der nu 5 kister, som var taget op af krypterne ,også det skulle H. C. Andersen se, da han var i Roskilde i september 1866.

Lørdag 8. gik så med Hartmann til domkirken og så de oppudsede kongekister.

Gå rundt om domkirken til domprovstegården.

Fra 1857 havde digteren et sted, som han vendte tilbage til flere gange: hos familien Ortved i domprovestegården. Domprovst Søren Rosbjerg Ortved og hans kone Johanne Marie kom til Roskilde i 1841. Bekendtskabet var formidlet af den fælles ven komponisten J. P. E. Hartman. Den 14. 9.1857, står der i dagbogen:

Jeg bestemte mig, da det blev så silde at nå Sorø, at gå i dag til Roskilde til domprovst Ortved og netop ham traf jeg i banevognen. Hans vogn ventede på banegården, jeg var kl. 8 i hans stadselige gård og fik en god stue.

Tirsdag 15. gik med Ortved over at besøgte Hartmanns, der boe ved "Bjerget", de blev derpå indbudt her til middag.

Søndag d. 13. 7. 1862 forlod H. C. Andersen Lerchenborg. Han var stærkt forkølet:

Fik middag klokken 3 og kørte så halv fire. I kroen kom jeg forbi diligencen, der var slet ingen i den. Det var en trættende tur. $\frac{3}{4}$ 8 gik toget fra Slagelse; jeg havde første klasse og var ene i vognen; temmelig angrebet. Klokken $\frac{1}{4}$ 10 kom jeg til Roskilde, hvor professor Hartmann og fru Ortved med vogn tog imod mig. Jeg var meget ødelagt, da jeg kom, af den voldsomme forkølelse.

Mandag 14. Stærk hovedpine og forkølelse. Provsten ligger til sengs med kolik. Besøg af lægen Ryge, som jeg kendte fra Jylland. Til middag var her Kornerup arkitekten, præsten Hertz, Emil Hartmann og begge hans søstre; Jeg var lidende, den voldsomste hovedpine og næsen aldeles forstoppet, dog læste jeg 2 eventyr men, var også ødelagt. Gik i seng før klokken 10.

Tirsdag 15. Regnvejr. Følte mig en del bedre; om eftermiddagen gik jeg op i byen til en barber. Middag hos professor Hartmann. På vejen ned og i haven samlet en mængde snegle til Jonas; kørte hjem hen imod 10 og fik cognacs toddys.

Onsdag 16. Sov febril; fæle drømme, særk hovedpine, Maleren Kornerup kom og hentede mig til domkirken, hvor kammerråd Friis førte mig rundt. Til middag var Hartmanns døtre og Emil. Jeg læste et par eventyr, da Kornerup kom, men var stadig forkølet og meget angrebet. I seng hen imod 11.

I løbet af torsdagen tog H. C. Andersen tilbage til København.

Allerede i august året efter blev det til et nyt besøg, her omtalt i et brev till Henriette Collin:

De vise mig al opmærksomhed og hjertelighed, kun er her ikke den ro, den dejlige leven med sig selv,(som f. eks. på Basnæs); man er så opmærksom med altid at ville skaffe mig underholdning, så at jeg ikke kan bestille noget, og deri består mit bedste landliv.

I august 1864 var det igen tid til et Roskilde besøg.

Fredag 19. Sovet dårligt i nat. Klokken halv tolv kørte jeg derfra og kom lidt over 1 til banegården ved Sorø, vi ventede over 1 time, da toget havde forsinket sig i Slagelse, ligeså langsomt gik det til Roskilde hvor vi kom kl. 4½ altså også her 1 time efter den sædvanlige tid. Provst Ortved var selv med sin vogn ved banegården. I hans hjem var den forreste stue indrettet til mit værelse; general Wilster havde min gamle lejlighed; han og Hartmann med kone spiste her og jeg læste efter bordet: Han er ikke født. Wilster var så hjertelig mod mig, så bevæget og i tårer sagde han til mig: "Jeg har gjort, hvad jeg kunne, men jeg kunne ikke strække mig videre, men der kommer vel en bedre tid.". Aftenen gik gemytlig, men i sengen kunne jeg ikke straks sove. Fik i aften en smuk rose fra frøken Staal.

"Han er ikke født" var et dramatisk lyststil, som blev offentliggjort 10.5.1864. Det beskæftiger sig med det samme tema, som H. C. Andersen behandlede i eventyret: Børnesnak.

Den anden gæst var generalmajor Ernst Henrik Claude Wilster. Han havde været kaptajn for 1. Jægerkorps. Ved mobiliseringen i 1863 blev han kommandør for 4. Infanteribrigade, der holdt Dannevirkestillingens højre fløj besat. Han blev hårdt såret under fægtningen foran Fredericia den 8.3. 1864. Først ved krigens slutning var han igen rask.

Det blev H. C. Andersens sidste ophold i provstegården. I 1866 blev domprovst Ortved syg igen og frasagde sig sit embede. I H. C. Andersens dagbog, står der under den 8.9.1866:

Besøgte domprovst Ortved, som nu drage til København.

Gå videre forbi domkirken til Odd- Fellow Logens bygning

I Skolegade på hjørnet mod Weysegangen boede C.E. F. Weyses nære ven Hans Hertz, som var præst ved Skt. Jørgensbjerg og Vor Frues kirker. Utallige er de gange, hvor Weyse boede i præstegården.

H. C. Andersen havde kun været på ganske korte besøg i Roskilde mellem togsift eller brugt ½ dag som turist. Den 22. 6 1832 var han af sted igen på en af sine utallige rejser. I dagbogen står:

I Roskilde mødte jeg Weyse.

Det inspirerede digteren til at skrive om komponisten C. E. F. Weyse, som orgelspiller i romanen OT, som udkom 1836.

I august 1842 kom H. C. Andersen til Roskilde for at overnatte, så der kunne blive tid til at besøge komponisten C.E.F. Weyse, der, som sædvanlig, boede hos Bolette og Hans Hertz. H. C. Andersen skrev i sin dagbog d. 30.8.1842

” Besøgte Weyse, hos pastor Hertz, han har vattersot, var dårlig, gik dog med mig i haven, hvorfra smukt udsigt. Jeg spiste frokost der.”

Det var sidste gang de 2 mødtes. C.E. F. Weyse døde i oktober.

Fortsæt ad Skolegade til høje ligger Skt. Hans Kilde en af Roskilde 3 helligkilder. H. C. Andersen kan have gået denne vej for at komme til Skt. Jørgensbjerg og fjorden.

I 1847 udkom en ny samling eventyr, og heri var eventyret ”Lille Tuk”, om drengen, som altid hjalp andre, så han ikke fik tid til at læse lektier, men, i en drøm, lærte det han skulle vide om byerne i Sjællands stift. Ved Skt. Hans kilde er det bedste sted at stå for at se, hvad de var, H. C. Andersen tænkte på, da han skrev disse linjer om Roskilde:

Lille Tuk så dem, det blev rødt og grønt for hans øjne, men da der kom ro i kulørerne, var det en hel skovgroet skrænt tæt ved den klare fjord; og ovenover lå en prægtig, gammel kirke med to høje, spidse kirketårne; fra skrænten sprang kilderne i tykke vandstråler, så det plaskede efter, og tæt ved sad en gammel konge med guldkrone om sit lange hår; det var kong Hroar ved kilderne; det var ved Roskilde by, som man kalder den nu. Og hen over skrænten, ind i den gamle kirke, gik alle Danmarks konger og dronninger hånd i hånd, alle med guldkroner på, og orglet spillede, og kilderne rislede. Den lille Tuk så alt, hørte alt. ”Glem ikke stænderne”, sagde kongen.

Drej om hjørnet til Provstestræde og gå ind på Provstevænget

Kjærlighedsguden begyndte sin tegning. Øverst malede han en dejlig sol; dens stråler blændede. Skyernes kanter gjorde han som guld og lod strålerne trænge igennem dem; malede da det fine, lette grene af friske, duftende træer; drog højene, den ene efter den anden, halvsjult bag disse lå en lille by, men en mægtig kirke hævede sig over den, to stolte tårne, med høje spir, ragede op i luften, og

under kirken, til langt ud hvor skoven begrænsede horisonten, tegnede han en fjord, så naturlig! Den syntes at lege med solstrålerne, det var som om de skulpede mod kysten. Nu kom blomsterne! Mark og eng gav han farve, som fløj og ædelstene; og på hin side fjorden hensmeltede de sorte skove en blålig tåge.

Således beskrev H. C. Andersen sine indtryk af Roskilde og naturen omkring den i sin roman O.T. fra 1836.

Fortsæt ned over marken, drej til venstre ad Bellevue sti og hold lidt til venstre til Birkealle eller fortsæt ad Tuttesti, til venstre ad Birkealle, over Skt. Clara Vej til Havnevej (skal de gå på Havnevej eller Uglebjergsti) til venstre ad Uglebjergvej til Asylgade.

Til venstre ligger 3 boligblokke på det område, hvor landstedet Sophielyst lå indtil 1957. Fra 1857 til 1869 var det rammen om familien Hartmanns somre.

Når komponisten, professor Johan Peter Emilius Hartmann trængte til ro og hvile tog familien til Roskilde og så varede det ikke længe, før H. C. Andersen dukkede op. Som f. eks. tirsdag d. 15.9.1857:

gik med Ortveds over at besøge Hartmanns, der boe ved "Bjerget", de bleve derpå indbudte her til middag".

Næste gang var tirsdag den 15.8. 1861.

Regnvejr. Følte mig en del bedre; om eftermiddagen gik jeg op i byen til en barber. Middag hos professor Hartmann. kørte hjem hen imod 10 og fik cognac toddyes

Besøget gentog sig fredag den 7. 8. 1862.

I dag vare vi hos Hartmanns. Varm vejr; gik efter bordet ned til Isefjorden hvor alle damerne gik i en båd. Jeg var inde hos Skoleholder Staal, hvor jeg i skolen skrev et lille vers på 4 linjer. Vognen var første bestilt til halv elleve, jeg blev ked derover og der sendtes bud efter den ½10.

Siden 1808 havde Skt. Jørgenbjerg skole ligget på hjørnet af Brøndgade og Havnevej. Det var her H. C. Andersen aflagde visit, da han havde lært lærerfamilien Staal at kende gennem familien Ortved.

I august 1864 blev det til et længere Roskildebesøg.

Lørdag 20. Det er regnvejrsdag hele dagen. Klokken hen imod 5 kørte vi, general Wilster med, hen til Hartmanns, hvor vi spiste til middag, jeg læste "Saul", og 2 eventyr, Hartmann spillede af Valkyrien, da vi to siden sad med Wilster i tobaksstuen og røg cigar talte han om felttoget så varmt, så blødt. Jeg har fået overordentlig hengivenhed for den fortræffelige mand, en samtale, som denne og han vinder hjertet. Vi talte om Dannevirke, ja sagde han, bevæget, "jeg dømmes ikke, de andre havde vist handlet rigtigt, men jeg havde ikke kunnet forlade stillingen!" og da tårerne løb ham ned over kinderne sagde han, idet han forlod stuen: "Jeg er for blød", men vendte derpå om og sagde: "Nej, det må ikke kaldes blødhed, men svaghed". Han udtalte, at jeg bestemt ikke var kujon, at min fantasi var stærk, at jeg var meget nervøs, men at sjælelig var jeg modig og ville i farens øjeblik gøre min pligt; han nævnte eksempler på erkendte krigsdygtige folk der øjeblikkelig kunne blive betagne. Klokken blev 11 før vi kom hjem til provstegården.

Med Saul menes Kong Saul en opera 2. og 3. akt, som første gang blev offentliggjort i december 1867. Hele operaen i 5 akter blev udgivet første gang i november 1876. August Bournonvilles ballet Valkyrien med musik af J.P.E. Hartmann, havde premiere i 1861.

Søndag 21. Efter frokostbordet gik jeg hen til Hartmanns og sad lidt og sladrede. I dag er solskin men en kold gennemtrængende blæst.

I de følgende år optræder Roskilde i H. C. Andersens dagbøger kun i forbindelse med en bemærkning om, at familien Hartmann var på det sædvanlige ophold i Roskilde, men i september 1866 blev det alligevel til et Roskilde – ophold for H. C. Andersen. Familien Hartmann var i byen.

Lørdag 8. I morgens klokken 8 af sted med toget til Hartmann i Roskilde, som jeg først telegraferede til, og som tog der mod mig. Jeg fik et godt værelse på banegården, gik så med Hartmann til domkirken og så de oppudsede kongekister; spiste frokost med ham hos hans kone, gik igen til Hotellet, at hente mit digterdigt, besøgte derpå domprovst Ortved som nu drager til København. Middag hos Hartmann, kørte hjem til hotellet; min mave urolig drak et par glas portvin.

Med "mit digterdigt" mente H. C. Andersen digtet: Danske poeter i bouquet. Skrevet til en ven i Portugal, der var fortrolig med dansk poesi. Digtet blev udgivet i 1866.

Søndag 9. Oppe hen imod 8; smukt vejr. Hartmann kom på Jernbanen; kom i første klasse til København.

Det var sidste gang H. C. Andersen overnattede i og gik rundt i byen.

Gå til højre ad Aslygade og til højre ad Brøndgade og til venstre ad Havnevej til havnen.

Den 1.7.1826 kom H. C. Andersens værk: "Nyeste skilderie af Kjøbenhavn" heri omtaler han Roskilde for første gang:

"for første gang gjorde jeg denne rejse, og De kan da nok indse, hvilket indtryk den bugtede fjord med sine landsbyer, fiskerhuse og grønne skove gjorde på mig; tit så jeg tilbage efter den gamle domkirke, der med sine høje tårne skuer ud over den rolige fjord".

Men H. C. Andersen nøjedes ikke med at se ud over Roskilde fjord, han badede også i den, således i 1842.:

Tirsdag 30.aug. Spadserede til Isefjorden. Tog bad i Isefjorden, (Scavenius ligeså).

I 1834 blev der åbnet et badehus på fjorden. En annonce oplyste, at der skulle købes billet, som angav til hvilken time på dagen den gav adgang. Mandag, onsdag og fredag formiddag havde damerne adgang "i den tid kommer hverken på skolens eller på selskabets badeanstalt nogen mandsperson."

Gå tilbage ad Havnevej, kryds Skt. Clara Vej og gå ad Skt. Ibs Vej. Gå gennem Skt. Ibs kirkegård, over gaden ad Skt. Agnes til en håndfuld gamle bindingsværkshus: Skt. Agens Husene. Her lå Skt. Agnes Kloster 1263 – 1536.

Her har H. C. Andersen også gået, episoden genfortalt af en af Jacob Kornerups venner:

Når H. C. Andersen og Jacob Kornerup havde drukket et glas vin hos Jacob Kornerups moder, gik turen næsten altid ud i byen. Jacob Kornerup ville hellere end gerne vejlede og fortælle, og H. C. Andersen var en fin modtagelig tilhører. Bedre

cicerone end Jacob Kornerup kunne her ikke fås i Roskilde. Han nøjedes ikke med at vise byen, som den var, men lod den gamle, længst forsvundne konge- og bispestad med alle sine sunkne kirker og klostre rejse sig af grus. På en sådan romantisk – historisk vandring kom de også til Skt. Agnes Klosters grund, og her fortalte Jacob Kornerup så historien om den gyldne ring og muldvarpen. En tidlig morgenstund var en arbejdsmand kommet igennem Brudeengen; adstadigt vandrede han af sted mod dagens dont; da ser han øverst i et ganske friskt muldvarpeskud just skudt op i løbet af natten, noget der lyser, han bøjer sig og står lidt efter med et herligt gammelt minde i sin hånd, en seglring med en due og indskriften ”søster Inger i Roskilde”. H. C. Andersen blev så betaget, at han på stående fod gav sig til at digte videre, et helt lille eventyr om den blinde, ærværdig muldvarp, der i sin skinnende sorte pels går omkring dernede i de underjordiske gange som en oldforsker blandt dyrene, og hver gang han finder et minde fra svundne tider, skyder han det op på jordens overflade, for at den undrende menneskehed kan finde det.

Gå til højre ind i Berthe Margrethe anlægget, som engang hed Brudeengen, gå gennem parken. Ved de næste søer skifter parken navn til Klostermarkn, du ender på Dronning Margrethes Vej. Det er valgfri at gå til højre eller venstre og derpå ret frem, målet vil i begge tilfælde være Algade.